

Tredje roten, tomt 58

Kvarteret Domprostén

Nionde roten 1637–57v

3.57 & 3.58 Kyrkogatan 22, norra sidan

Fjärde roten 1657h–70

Wolter Albrechtsson stadsbud

1637–45

Efter holländsk medeltida förebild hade Göteborg ett *stadsbud*, som hade att verkställa alla stämningar och beslag. Wolter Albrechtsson, omtalad första gången 1629, efterträdde mot en årslön på 56 rdr (91 d smt) *stadens förste stadsbud Fredrik Royaert* (se Almquist I:96) anställd 3.10.1621.

Tidigt ägde Wolter Albrechtsson en gård på Domkyrkoplan, som han fick avstå från, när kyrkan behövde marken: *Ingrid Adrians* yttrade sig den 27.7.1635 i rätten genom *Jacob Garden* rörande husköpet mellan hennes sal man och Wolter Albrechtsson. Så sent som den 25.8.1665 uppvisade *Carl Woltersson* i original sin fader Wolter Albrechtssons kontrakt upprättat den 24.3.1632 med *Johan Braun* och *Adrian Bann* om en gård belägen på domkyrkans grund. De båda säljarna höll båda Wolter Albrechtsson och hans arvingar fria för allt eftertal. *Cornelius Braun* sade sig att i en så gammal sak ”icke weeta sigh att uthreda, särdeles emedan honom icke ähr witterligit wordet för hwad sak han ähr opstämd worden”. Saken uppsköts till *Nils Adrianssons* hemkomst.

Wolter Albrechtsson hade 1642 efterträtts som stadsbud av *Hans Rincken* men avled först någon gång före hösten 1645.

Wolter Albrechtssons änka omtalas i följande exempel på rivaliteten mellan makthavarna i Göteborg, given i rätten den 9.12.1647: *Accisbesökarna Börge Andersson*, 38 år gammal och *Per Larsson*, 46 år gammal, och *fordom accisskrivare Olof Ingemarsson* förmanades att berätta det som passerat, då de hösten 1645 hade varit med accislängden hos Herr *landshövding Nils Assarsson Mannersköld* och fordrat betalning för det som han hade låtit angiva på accisen ”och att de varken skulle lägga något till eller taga något därifrån”.

De hade hösten 1645 kallats till sal. Wolter Albrechtssons änka, som hade ”öfwergifwit och tillställt dem en accislängd som hennes tjänare Oluf Ingemarsson haver utdragit till att infordra de då utestående specificerade resterade pengarna”.

När de fått *Pres. Noraeus* order, att infordra restaccisen av alla, som stod på längden, gick de först till landshövdingens skrivare, vilken med längden gick till landshövdingen och ”de blefwo ståndandes uthe på gården, och lät herr Landshövdingen op fönstret och frågade dem hoo dem hafwer wist till sig med längden. Hwilcken dhe dher på swarade: Accismästarens efterlättna änka. Hwarpå Herr Landshövdingen ref längden mitt itu, kastande henne ifrån sig och sade, går för 1000 dieflar, och om iag gjorde eder rätt skulle iag betala Eder med Eldgaflen. Tå hämtade dhe dhen sönderrefne längdens stycken op och gingo dher med till Enkian och berättade henne sådant. Hwar till hon dem swarade: Gud bättre migh, skall iagh så warda betalt, hwar med skall iagh tå Contentera Cronan”.

Olof Ingemarsson hade tagit till sig den sönderrivna längden och lagt henne i 1645 års accisbok och *Pres. Noraeus* befallde honom att förfärdiga en ny längd igen, vilket han också gjorde.

Skulten Hans Larsson inkallades och berättade på rättens tillfrågan, att då han gick omkring i staden och uppskrev mantalet, så träffade han bland annat *stadsmajoren Johan de Kynning (König)* på gatan utanför dennes hus och begärde att han skulle uppge, hur mycket folk han hade i huset och Kynning svarade honom, att hans folk var i Holland och att han aldrig hade betalt mantalspenningar i Sverige och tänker inte heller ge några nu, Några ansåg också, att Herr landshövdingen hade skrivit upp till hovet och väntade svar om att de skulle vara fria. Stadsmajoren sade sedan: ”Giörer wäll och går min port förbi”

Skulten Hans Larsson berättade också på rättens tillfrågan, att Majoren Johan de König kom ridande emot honom på Stora Bron, då han skulten skulle gå till Herr Burggreven. Majoren vände med hästen och sade till honom: "Hans, nu har jag order, att tiuven skall hängas på torget." Vartill skulten svarade honom, det råder jag inte för. Och Majoren sade: ”ther till iagh intet eller, han må hängia dher länge nog.”

Stadstjänarna Christopher Johansson och *Lars Jonsson* berättade i tur och ordning, att de föregående sommar hade utsänts av *pres. Rosensköld* och *Noraeus* till Gullbergs äng för att därifrån jaga *landshövdingen Nils Assarssons hästar*, som betade på ängen. När de kom dit mötte dem en officer med några soldater på väg till staden. Han frågade, vad de ville: De sade, att de skulle köra hästarna från ängen. Den mötande sade sig vilja se den som kunde jaga Herr Landshövdingens hästar därifrån. På detta hade Lars åter sagt: "Det skola vi göra." Officieren sade: gjorde de det skulle de bli lika blåa innan till, som de var blåa utantill. Varmed de skildes åt. Sedan gick Christopher och Lars upp till ängen och räknade hästarna, som var nio stycken men de jagade inte bort dem utan gick tillbaka till staden igen och berättade, vad som passerat för Presidenten.

(Om accismästarens tjänare Olof Ingemarsson: se 4.24s.)

Som Wolter Albrechtssons arvingar betecknades i kämnärsrätten den 11.11.1659:

1. *Carl Woltersson* omtalad här med ett mantal 1648 och två 1654–55
2. *Skeppare Wincent Beckman* på sin hustru *Annika Woltersdotters* vägnar
3. *Elisabeth Woltersdotters* arvingar

”Alldenstund sal. Wolter Albrechtssons efterlättna arvingar icke hava låtit upprätta något inventarium på sin sal faders egendom strax efter hans död, varav förnimmas kunna, hurusåsom gäld och skuld skulle avlagd och betalt bliva och i rättan tid lagligen bonis cederat. Utan sådant förtigtat och under sig själva arvet nyttigt hava. Dy varder och dem såsom sin faders arvingar av rätten oppålagtt fal 66 d smt till sal Henric Salefäldts arvingar att igengiva och betala. Och räkna sedan sig emellan, vilkendera mer eller mindre av arvet njutit haver och sig därom förlika såsom de bäst kunna och gitta.”

Mikael Henneberg snickare

Den 5.4.1652 såldes Wolters Albrechts gård till Michel snickare. Huseköpspenning betalades med 4.16.

Mikael snickare var bosatt här 1653–65. Se tidigare bosättning på kyrkans tomt 3.31 1637. I rote 5 1637–38, rote 9 1638–57.

Snickarämbetet klagade 1670 på bönhasarna *Mikael (Mikaelsson) Henneberg*, alltså en son till den äldre, *Herbert Pettersson, Hans Jonsson, Lorens snickare* (EIIa:3).

Olof Svensson skomakare

bodde 4.41 1652–53, i rote 11 1650 och 1654. Här 56–57v ****IV****.

Christopher Geppert skomakare d.ä.

1656: 1.4, 1657v:–18 (IV), 1657h: 18. *Christopher skomakare* 1666–69, 1659–81

Christoffer Geppert, som var född 1621, förekommer icke i mantalslängderna 1637–57 men tycks ha inkommit ungefär när dessa slutade. Den 26.7.1657 gifte han sig med *Brita Alers*, född 1738, dotter till *skomakaremästare Benedikt Alers* (1608–1676) och *Elisabeth Stidden*.

Tillsammans med *Johan von Embden* och *Casper Jannike skomakare* anklagades Christoffer Geppert vid kämnärsrätten i januari 1659 för att ha försummat högpredikningen under annandag jul. De hade i stället ”suttit i sine winkler och arbetat” (Winkel = verkstad).

Underrätten fick ofta behandla rena bagateller: *Kapten Johan Kirsenstein* hade av Christoffer skomakares hustru enligt protokollet 22.6.1666 beskyllts ”för att vara ingen Ehrlig karl”, då han först igenfordrade sina beställda och betalda skor. Enligt Christoffer Geppert skulle Johan Kirsenstein först ha beskyllt hans hustru och barn, som skulle någon av dem ha bortstulit hans pengar.

Vi har redan berört, att han 1670 köpte tomtmark av Arendt Holsts arvingar. Han avled 76 år gammal 1697 (begr. 4 juni).

Hans änka Brita Alers pantsatte den 14.6.1700 för lån av *hospitalsföreståndaren Volrath Tham* sitt hus och gård på Kyrkogatan mellan Henrik Arendts på väster och Lorentz Bene på öster sida. Ett par dagar därefter, den 17 juni hände följande: Hennes son *gördelmakaren Mäster Jürgen Geppert* inkom i skomakareämbetet enligt vad som berättades i kämnärsrätten av bisittarna *Lars Håkansson, Carl Olufsson* och *Ehrenfried Eichler*. Han frågade dem, varför de inte ville ta emot hans moders kvartalspengar. (Mästarnas änkor fick fortsätta driva sina mäns verkstäder). Jürgen fick svaret, att hennes andre son, deras ämbetsbroder *Christoffer Geppert d.y.*, hade uppsagt hennes ämbetsrättighet. Enligt Jürgen skulle det inte ha skett med moderns vett och vilja utan det hade en skälm och ingen ärlig karl gjort. Jürgen hade sedan beskyllt brodern för att ha lagt beslag på pengarna modern hade givit honom.

Utom de båda sönerna Christoffer och Jürgen omtalas döttrarna *Eva Geppert*, gift 4.6.1695 med *hattmakaremästare Håkan Sahlberg*, född 1658, död 1730 och *Hedvig Geppert* gift 1/ *gördelmakaremästare Johan Faust*, död 1698; 2/ 23.5.1705 med *gördelmakaremästare Christoffer Heyman*, död 1723.

När Brita Alers avled 1703 (begr. 4 juli) övergick den västra och äldre av de Geppertska gårdarna till

Christopher Geppert skomakare d.y.

Han hade också ärvt (del i) gård (2.22, Varuhuset) på Kungsgatan efter sin svärfader *bokbindaren Johan Schenck*, död 21.9.1675 och Susanna Kühn. Johan Schenck d.y., *Thomas Schenck* och *Elisabeth Schenck* skrev den 2.11.1696 (EIIa:12) om avvitrningen och domen mellan dem och deras styvfader sal *bokbindare Gottfried Meissner*. Deras sal föräldrars gård på Kungsgatan hade anslagits till dem fyra barn. Deras svåger skomakaren Mäster Christoffer Geppert junior hade in-

flyttat och emottagit gården med deras samtycke. Avsikten var att han skulle lösa ut dem men nu satt han på tredje året och hade inte kunnat betala mer än 100 d smt till ovanstående två bröder, vilket inte torde bestiga till mer än hushyran eller ränta på 6%. De hade tid efter annan begärt själva kapitalet av honom. Thomas Schenck hade nu ett halvt års tid uppehållit sig här på löften och tillsägelser. Han hade då måst tillsätta mer än han förvärvade, eftersom ingen lägenhet hade yppat sig för honom att försörja sig med sitt bokbindarehantverk. Svågern borde tillhållas att betala dem kapitalet eller inrymma dem gården, så att de skulle kunna skaffa sig en annan köpare. Skomakaren Christoffer Geppert pantsatte sin del av sitt huset på Kungsgatan den 30.4.1696 för att förnöja sin sväger och svägerska. Han fick tydligen lämna den gården för att övertaga föräldragården. Svägerskan Elisabeth Schenk gifte sig i febr. 1700 med hans bror *gördelmakaren Jürgen Geppert*.

Christoffer Geppert junior pantsatte den 3.10.1704 till ämbetslådan ”sin andel i sina sal föräldrars gård”.

Den 6.6.1706 caverade *David Kraut* för ett lån Christoffer Geppert upptagit hos hospitalet. Denna gång angavs grannarna vara Per Handskmakare i väster och gördelmakare Jörgen Geppert i öster.

Hans änka omtalas 1715 som ägare av gården, som inte värderades högre än till 80 d smt (jfr handskmakarens gård i väster, värd 600 d smt). Hos Christopher Gepperts fattiga änka bodde 1717 den vanföre och fattige *Jon Bökman* med sin hustru *Maria*. Gården skrives på änkan Agneta Schenck och sonen Johan Geppert 1720. Den 16.2.1723 sålde hon på egna och sina barns vägnar för 250 d smt och en diskretion Christoffer Gepperts arvingars avbrända tomt till

klensmeden Anders Gunnarsson,

som lät uppbjuda ödetomten den 21.2.1726. Den sades ligga mellan murmästare Greger Deber i väster och klensmeden Sven Björkmans hus och gård i öster. Deber var murmästareålderman och Sven Björkman smedmästare, när fastigheten värderad till 546 d smt, upptages i bouppteckningen efter Anders Gunnarsson 1730. Husen var alldeles oinredda och en del utan tak, utom en kammare och ett kök, som var inrett med enkel trossning. Hela behållningen uppgick till 277:21 d smt. Sonen *Gunnar Andersson Borgström* blev tunnbindare i Uddevalla. Familjenamnet Borgström var inom parentes sagt ett namn, som många skilda Göteborgssläkter anlade. Dottern *Anna Maria Andersdotter Borgström* var 1761 gift med *stadstrumslagare Mikael Smittsberg (Smedsberg)* och bosatt i Nordstaden. Anders Gunnarssons änka *Maria Persdotter* (bou 24.11.1760) skulle njuta sin änkesäng efter lag med var tjugondepenning eller 13 d 28 öre.

Maria Persdotter gifte om sig med

båtekarlen (1737–45 tulljaktbesökare) Nils Elofsson Bergström (begr. 23.12.1757, bou 4.1.1758 Se Berg II:3–4, 233 och 470). Han lånade 17.11.1733 200 d smt av *uppbördsskrivare Fredrik Bagge* (samma grannar som 1730).

Samma summa lånade han ytterligare ett par gånger: 1.10.1736 av *sal. fiskal Herenborgs* omynliga barn och 1751 med sin hustru Maria Persdotters samtycke av *drängen Jonas Gustafsson*, då grannarna säges vara mästare klensmeden Bergström å ena och Herr Ross å andra sidan. Redan 1740 kallas han gammal.

Ett antal hyresgäster nämns under årens lopp:

1732–33: *ringkarlen Arfved Börgesson*

1734: *buntmakare Samuel Klumberg*

gesällen *Jonas Hartz*, sjuklig och sängliggande

1740: *båtedrängen Per Kollja*

1741: *Svenske organisten B Liedner*

1753–55: *perukmakaren Paul Scharin*: 1753 med gesällerna *Bengt Vogelberg*, *Matthias Donne* och *Georg Tollsonius*

1759: *besökaren Daniel Lindal* och utfattige *sadelmakaren Magnus Spangberg*

1760: *perukmakaren Abraham Johan Friedrichsson*

Redan den 17.6.1755 hade grannen i väster *klensmeden Ungert Bergström* av båtekarlen Nils Elofsson för 683 d smt köpt bakkdelen av gården Den 22.2.1758 intecknades till klensmedsåldermannen *Mäster Ungert Bergströms* säkerhet avlidne borgaren Nils Elofsson Bergströms änkas hustru *Maria Bergströms* andel i dess tillika med sonen (*handelsbetjanten i Uddevalla*) *Elias N Bergström* här i staden ägande hus och gård. Tillika med *Elias Bergström* undertecknar system *Anna Maria Bergström*.

Den 4.12.1760 sålde båtekarlen änka *Maria Persdotters* arvingar på auktion för 2 600 d smt deras hus och gård på Kyrkogatan med 2/3 tomt, värderad 2 000 d smt, till *Elias Bergström*. Av någon orsak återgick gården till hennes dotter *Anna Maria Bergström* och hennes man *hökaren Mikael Smitzberg*, ty på deras rekvisition utbjöds den 25.9.1764 dessas på Kyrkogatan belägna hus och gård 3.58, bestående av 2/3 tomt, värderad till 2 400 d smt, och inropades av

musikantgesällen Anders Raphael Storm

för 2 420 d smt. Gemensamt lät den 15.10.1764 *Ungert Bergström* och *Anders Storm* uppbjuda sina köp av den f.d. Nils Elofssonska gården mellan f.d. avlidne assistenten *Johan Hindrik Ross* men nu mera kämnären *Jacob Gabriel Cederbourgs* hus å västra och *mäster Bergströms* eget på östra sidan.

Till *Gabriel Fredrik Beijer* pantsatte *Anders Storm* den 23.2.1767 för lån av 1 000 d smt sitt hus och gård på Kyrkogatan.

Organisten vid Garnisonsförsamlingen *Hans Hindr. Horn* (också informator för gymnasieungdomen i musik, se 7.60.) och *Anders Raphael Storm* invände den 9.11.1771 mot *Joh. Christ. Leiditz*, att ”han aldrig lærer wisa något Privilegium eller någon förordning, som gör honom ensam berättigad att spela och upföra musique vid alla tillfällen här i staden, utan lærer det ankomma på det sällskapet, som musiquen åstundar, at derom anmoda, hwem det behagar, således tildrog sig den 2 innewarande Nowember, då wij betiente et hederligt sällskap med musique om aftonen, at jag Storm hänwiste det till *Leiditz* såsom stadsmusikant, men det swarades, at de icke woro nöjde med *Leiditz* musique, ty almänt i Staden är bekant, at han ei med egit folck är i stånd at spela til dantz långt mindre conserter, emedan han så til sägandes har hwarken gesäller eller gåssar, som duga, utan måste han alltid wid de tilfällen, då han om Musiqve blir tilsagd söka hielp af andre, hwilket af dem, som nu för tiden spela på assemblerne och wid andre tilfällen nogsamt kan finnas, derest en Gymnast, en dantsmästarepoike och flere dylika utgiöra större delen af orkestern”. – *Storm* hade i flera år hjälpt *Leiditz* och förestått hans syssla. Nu ansåg han det vore bättre, att *Leiditz* skötte sin nu antagne källarmästarenering och höll ett gott glas vin och en god sup (än att bevära magistraten med klagomål över konkurrensen – EIIb:145, se också EIIb:144 7.2.1770). Musikanten *Anders Storm* avled 1.6.1797 och hans *hustru Greta Sofia Rudberg* den

27.3.1802. Enligt bouppteckning 3.5.1802 låg deras hus och tomt på Kyrkogatan mellan urmakare Simson i väster och kopparslagare Lundins änka i öster. Den var värderad till 1766:32 rdr rgs.

1807 ägdes ödetomten av *Enke- och Pupillkassan*.

Urfabrikör Gustaf Simson, bosatt 3.57, uppbjöd tomten 6.11.1809. Därefter delade 3.57–58 historia. Se därför ang. övriga uppbud av 3.58 tomt 3.57.